

УДК 378.147(0.75.5)

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-1.22>**В. С. Гучко**викладач кафедри германської філології
Горлівського інституту іноземних мов
Донбаського державного педагогічного університету

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ТА РОБОЧА МОДЕЛЬ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ В РОБОТАХ ПОЛА ДАММЕТА І ДЖОНА Г'ЮЗА

Стаття звертає увагу читачів на одне з найважливіших питань у сучасній освіті – що є пріоритетом в освітньому процесі, яка його кінцева мета. Що є більш нагальним – завантажити учнів певним обсягом певних знань або ж навчити їх мислити критично, незалежно й ухвалювати рішення самостійно на базі отриманих знань? Підготувати учнів до традиційних професій або ж бути готовими прийняти виклик нових, суперсучасних або навіть тих, що ще не з'явилися, професій. У роботі аналізується процес зміщення фокусу навчання в сучасній освіті від процесу придбання знань до їх критичного оцінювання. Дослідження висловлює позицію таких реформаторів і вчених-соціологів, як Джон Дьюї, Вільям Самнер, Едвард Глейзер, а також Пола Даммета і Джона Г'юза щодо критичного мислення в процесі освіти, пояснює їхнє бачення того, чому критичне мислення неймовірно затребуване, які види активності можуть бути створено й застосовано в процесі навчання.

Праця описує робочу модель критичного мислення та її ключові складники й виділяє такі складники критичного мислення, як рефлексивне мислення (передбачає критичне оцінювання судження та більш глибоке його дослідження), аналітичне мислення (передбачає здатність дотримуватися доводів і доказів у логічному порядку) та раціональне мислення (залишає читача об'єктивним, неупередженим мислителем).

Найперше, щоб відповісти на ці питання, а також визначити роль критичного мислення в процесі навчання, показати, як ця модель може бути використана для більш глибокого розуміння значення окремих слів і речень, більш об'ємних фрагментів інформації, ідей, різних засобів комунікацій, стаття визначає робочу модель концепції критичного мислення. Така модель також представляє цю концепцію й щодо інших навичок критичного мислення: початкових (нижчих) і творчих (вищих). Важливо зазначити, що види діяльності критичного мислення – це ті частини уроку або вправ, які вимагають більш глибокого розуміння мови або завдання. Робоча модель критичного мислення зумовлена трьома ключовими факторами. Ефективність вивчення мови визначається балансом між початковими і творчими навичками критичного мислення. Робота також знайомить читача з іншими моделями критичного мислення, авторами яких є Д. Красволь і Л. Андерсон. Дослідження наводить приклади застосування різних видів активностей критичного мислення на різних стадіях процесу навчання, сконцентрованих на критичному мисленні, і підкреслює важливість комбінованої моделі критичного та креативного мислення, його актуальність у процесі сучасної освіти та його безсумнівні перспективи.

Ключові слова: критичне мислення, рефлексивне мислення, раціональне мислення, теорія таксономії, метакогнітивний підхід.

Постановка проблеми. Одна з основних проблем освіти, на думку багатьох фахівців, полягає в тому, що головним фокусом у процесі навчання є наповнення свідомості учнів певним обсягом знань, підготовка їх до проходження того чи іншого тесту. Викладачі не орієнтовані на те, щоб навчити студентів мислити критично, самостійно й незалежно.

Неможливо не виділити загальної тенденції наявності критики системи освіти повсюдно під час визначення головного вектора – передати знання або навчити учнів мислити самостійно й аналізувати отриману інформацію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість цієї концепції було визнано ще в 20-х роках минулого століття, коли такі рефор-

матори та вчені-соціологи, як Джон Дьюї, Вільям Самнер, Едвард Глейзер, визначили критичне мислення як різновид освітнього досвіду, якому має бути приділено більше уваги. Очевидно, що це була реакція на жорстку, суворо регульовану, неповоротну систему освіти, орієнтовану на виховання громадян, які відповідають певним соціальним і економічним стандартам.

Потреба в новому, головним чином, сконцентрованому на більш глибокому, творчому підході до аспекту критичного мислення, показує потреби сучасного суспільства. Швидкість змін у поточних потребах сучасного суспільства відбувається настільки швидко, що виявляється досить складно передбачити, які саме вміння будуть затребуваними серед сучасних студентів; як сформувати

структуру освітньої програми, підготувати учнів до тих професій, які ще не створені й тільки існують в умах письменників-фантастів. Не дивно, що в останні роки спостерігається більший інтерес до розвитку навичок критичного мислення, ніж до простого нагромадження знань. Відповідно, спостерігається тенденція зміщення акценту освіти від набуття знань і інформації до їх оцінювання. Більш, ніж будь-коли, виникає необхідність у набутті навичок уміння відрізнити достовірну й точну інформацію від поверхневої й неточної в кращому разі або ж сфабрикованої і яка вводить в оману. Ця тенденція спостерігається у сфері й освіти, і навчання іноземних мов – не виняток.

Метою статті є зробити акцент на критичному мисленні як ключовій компоненті ефективного навчання й дати відповіді на три основних запитання: що таке критичне мислення; як воно представлено в контексті навчання; чому критичне мислення затребуване в процесі навчання; як ми можемо створити різні види діяльності із застосуванням елементів критичного мислення, щоб розширити і поглибити процес навчання.

Виклад основного матеріалу. Пол Даммет і Джон Г'юз у своїй книзі «Критичне мислення в навчанні англійської мови» [1, с. 3] роблять акцент на критичному мисленні як ключовій компоненті ефективного навчання й дають відповіді на три основних запитання: що таке критичне мислення; як воно представлено в контексті навчання; чому критичне мислення затребуване в процесі навчання; як ми можемо створити різні види діяльності із застосуванням елементів критичного мислення, щоб розширити й поглибити процес навчання.

Перш за все, щоб відповісти на ці запитання, а також визначити роль критичного мислення в процесі навчання, показати, як ця модель може бути використана для більш глибокого розуміння значення окремих слів і пропозицій, більш об'ємних фрагментів інформації, ідей, різних засобів комунікацій, автори книги визначили робочу модель концепції критичного мислення. Така модель також представляє цю концепцію й щодо інших навичок критичного мислення: початкових (нижчих) і творчих (вищих). Важливо зазначити, що види діяльності критичного мислення – це ті частини уроку або вправ, які вимагають більш глибокого розуміння мови або завдання. Робоча модель критичного мислення зумовлена трьома ключовими факторами. Ефективність вивчення мови визначається балансом між початковими і творчими навичками критичного мислення. Жоден із видів навичок не є пріоритетним. Баланс цих навичок – ось що є домінантним.

Навички критичного мислення відіграють ключову роль у процесі глибокого вивчення й розуміння мови. Що ж таке критичне мислення? Кожен

відповідає на це запитання, спираючись на свій власний досвід і світогляд.

Ось тільки деякі приклади, наведені Полом Дамметом і Джоном Г'юзом: корисний інструмент, щоб поліпшити мовні знання студентів; здатність об'єднувати ідеї для формування думки й ухвалення рішення; здатність бачити речі з різних кутів зору; здатність думати, міркувати й аналізувати проблему; сумніватися, поміркувати над деякими питаннями, щоб відрізнити правдиві факти від неправдоподібної інформації.

Наскільки ми можемо судити, у визначеннях поняття критичного мислення немає єдиної думки. Деякі дефініції ґрунтуються на метакогнітивному аспекті. (Джон Флейвелл: *Метапізнання – сукупність знань людини про основні особливості пізнавальної сфери та способи її контролю, «знання про знання, мислення про мислення, усвідомлення усвідомлення»*). Коли говоримо про метакогнітивний підхід, маємо на увазі мислення про мислення іншого з метою оцінити ефективність висловлювання й усвідомити свої власні помилки й кути зору. Інші підкреслюють раціональний бік цього аспекту – об'єктивний аналіз і оцінку проблеми або теми з метою формування позиції. Така різноманітність визначень дає привід зробити висновок, що критичне мислення – це досить широкий термін, який існує більш як сучасний модний тренд, ніж чітко сформульована освітня концепція. Більш детальний аналіз визначень критичного мислення розкриває той факт, що велика їхня кількість дублюється та має спільні погляди, на тлі яких виділяються три основних види, що дають більш чітку картину про те, що ж таке критичне мислення.

Перший складник – це рефлексивне мислення, що передбачає критичне оцінювання судження й більш глибоке його дослідження. Як стверджує Джон Дьюї (1859–1952), якщо припущення прийнято як істину тільки одиний раз, то в цьому разі ми маємо справу з некритичним мисленням із мінімумом самоаналізу. Обмірковувати й аналізувати означає пошук додаткових даних і нової інформації, що дає змогу або підтвердити якесь припущення чи факт, або зробити очевидним їхню нерелевантність чи абсурдність. Які ж питання ставить критичний мислитель? Від найпростіших – чому; що якщо, що ще – до нескінченної кількості питань, основною метою яких є дослідувати більш глибоко та знаходити нові аргументи й інформацію, що підтверджують той чи інший факт.

Другим складником критичного мислення є аналітичне мислення, яке визначається як здатність дотримуватися доводів і доказів у логічному й раціональному порядку. У вищих школах цей аспект розглядається як здатність мислити раціонально і тверезо про те, що робити і в що вірити. Людина, що володіє критичним мисленням,

акцентує увагу на істотності різноманітних доводів і, відповідно, оцінює релевантність цих причин.

Концепція критичного мислення вимагає наявності третього складника – раціонального мислення, завдяки якому той, хто навчається, залишається об'єктивним, неупередженим мислителем, критично оцінює, що є реально і справедливо.

Критичне мислення передбачає те, що під час вивчення предмета потрібно поставити собі запитання: що є факти та яку правду ці факти підтверджують.

«Ніколи не дай захопити себе, – каже Бертран Расселл, – захопити в іншу сторону тим, у що б ти хотів вірити, у те, що могло б мати соціальні вигоди, у разі якщо в це можливо було повірити». Однак у реальності не завжди можливо зробити судження, основане на фактах, оскільки факти не завжди точні, підтверджені або доступні. У цьому випадку, вважають фахівці, варто притримати свої висновки, не висловлювати своїх суджень і намагатися дійти до висновку, що є розумне рішення, вільне від упередженого ставлення, забобонів і попереджень.

У підсумку критичне мислення розглядається як модель мислення, яка передбачає рефлексивне мислення (присутність фактора цікавості), раціональне мислення (аналітичний фактор) і логічне мислення (логічні висновки). Критичне мислення – це не набір інструментів, які можна використовувати, коли це потрібно, для якогось певного випадку.

Вміння критично мислити є в постійному їх використанні, не як частина ситуативної випадкової вправи, а як частина обдуманого, комплексного підходу до навчання. Критичний спосіб мислення, який Д. Дьюї назвав «здоровим скептицизмом», означає, що це не руйнівний і цинічний, а зважений, обдуманий, і обґрунтований підхід [3, с. 9]. Це означає не піддавати ідею сумнівам агресивно, а шукати розуміння цієї ідеї, шукати причини їхньої появи.

Здатність мислити рефлексивно, раціонально, логічно – ось що учні повинні стимулювати й розвивати у своєму розумінні критичного мислення.

Як підвищити усвідомленість важливості критично мислити в процесі навчання?

Розгляньмо можливу реакцію на таке твердження: «Люди сьогодні витрачають занадто багато часу в різних медіа заради свого задоволення замість того, щоб витягувати з них яку-небудь користь».

Ось лише деякі варіанти реакції на це твердження:

- Мені ця тема не цікава.
- Так, я згоден, це правда.
- Ні, я не згоден. Це не так.

І тепер розгляньмо деякі відповіді у світлі того, наскільки критично ми розмірковуємо про це висловлювання:

– Як ти можеш бути впевнений, що ця тема не цікава, якщо ти не вивчив це питання більш глибоко?

– У тебе є думка, але що допомогло сформулювати її?

– У тебе є думка, але чи впевнений ти, що ці доводи не є всього лише чийось упередженнями?

Легко переконатися, що за допомогою простих реплік досить легко скерувати учнів на шлях критичного мислення. Щоб зрозуміти, як критичне мислення працює в процесі навчання іноземної мови в межах вправи або уроку, необхідно звернути увагу не тільки на ті види активності, які вимагають критичного мислення, а й на інші когнітивні види пізнання, залучені в процес навчання. Для цього варто зупинитися на теорії таксономії американського психолога Бенджаміна Блюма (1956) [1, с. 6] у світлі критичного мислення, який розглядає цю концепцію як набір із трьох ієрархічних моделей, що використовуються для класифікації освітніх цілей навчання за рівнями складності та специфікацій і охоплюють цілі навчання в когнітивній, афективній і сенсорній сферах. Мета навчання залежить від ієрархії розумових процесів: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання. Ми також повинні звернути увагу на етапи початкового та креативного мислення, тому що вони відіграють важливу роль у процесі навчання, а також варто зауважити, що в цьому ланцюжку креативне мислення не є домінуючим. Кожен є важливим елементом у своєму роді.

Використовуючи цю класифікацію, педагоги звернули увагу на дисбаланс у системі освіти. Значна частина навчального часу витрачається на етапах знання й розуміння, і дуже мало – на аналіз, узагальнення та розуміння – вищі ментальні процеси, що дають можливість застосовувати знання креативно (рис. 1).

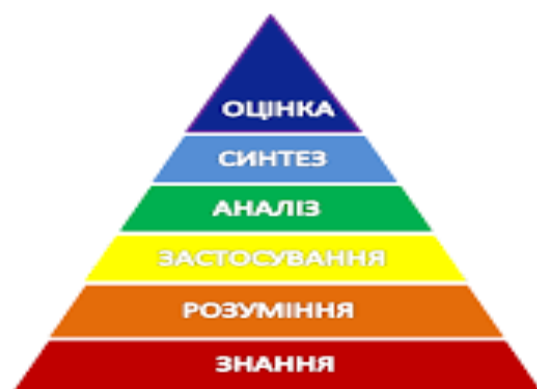

Рис. 1. Таксономія Б. Блюма

Згодом (2001) Девід Красволь і Лорін Андерсон перетворили модель таксономії, використовуючи

для опису різних умінь критичного мислення дієслова, а не іменники, і більше не описували їх як накопичувальні та ієрархічні. Незважаючи на те, що всі шість рівнів процесу критичного мислення розташовуються в такій же послідовності, як і в таксономії Блюма, його колеги розглядають різні вміння як рівні, які можуть бути застосовні на різних етапах навчання (рис. 2).

Ось як Андерсон і Красволь представляють і описують кожне з цих умінь [2, с. 14]. Запам'ятовування – можливість запам'ятовувати і впізнавати вивчений раніше матеріал. Це може бути перевірено за допомогою простих тестів, як, наприклад, завдання – зіставити слова з їхніми визначеннями. Також запам'ятовування інформації на уроках читання можна перевірити за допомогою таких простих запитань, як «що?», «де?», «коли?».

Розуміння передбачає конструювання нового значення за допомогою об'єднання нового з уже наявним значенням. Простий приклад цього – пояснення створення множини іменників. У результаті пояснення студенти розуміють, що множина утворюється шляхом додавання закінчення -s (-es), оскільки вони вже знають форму однини іменників.

Застосування передбачає тестування (контроль) набутих знань, зазвичай під контролем викладача. Приклад застосування може бути таким: студенти беруть фразу, почуту в тексті, і використовують її в аналогічному діалозі. Застосування є першим кроком на шляху використання мови для комунікації в реальних умовах.

Дієслова: застосуйте, обчисліть, змініть, виберіть, продемонструйте, зіставте, використовуйте. Застосування є першим етапом на шляху використання мови з метою комунікації. Аналіз передбачає розподіл досліджуваної концепції на окремі частини та спостереження за процесом їхньої взаємодії в цілісній структурі або значенні. Дієслова аналізу: про-

аналізуйте, оцініть, згрупуйте, класифікуйте, порівняйте, протиставте, критикуйте, поясніть, зіставте, перевірте. Прикладом цього етапу може бути читання доводів, визначення підтверджувальної інформації. Цей процес відбувається на рівні слова або пропозиції, коли студенти намагаються сформулювати, наприклад, граматичне правило з мовного контексту.

Аналіз і оцінювання є першими двома складниками вищого рівня розумової активності, що застосовуються під час визначення студентами ступеня переконливості різних доводів. Це може бути колективна робота над розв'язанням проблеми, оцінювання, критика робіт колег, критичний аналіз, наприклад, презентації на предмет комунікативної ефективності.

Створення передбачає появу чогось нового, оригінального й унікального з використанням вивченої мови та мовних концепцій під час виконання таких завдань, як розповісти історію, зробити презентацію, брати участь у рольових іграх, написати есе.

Перші три типи навчання (запам'ятовування, застосування, розуміння) визначаються як початкові нижчі, а наступні три (аналіз, оцінювання та створення) – як вищі.

Необхідно звернути увагу на те, що різні типи мислення можуть застосовуватися в будь-якому, хаотичному порядку й чергуватися без певного порядку та використовуватися більш ніж раз. Варто також зазначити, що хоча багато фахівців прирівнює критичне мислення до вмінь аналізу й оцінювання, інші (Андерсон і Красволь) – утримуються від такого судження та розглядають критичне мислення як когнітивний процес у різних категоріях, які різночудно відрізняються від інших категорій процесу навчання.

Щодо робочої моделі критичного мислення в навчанні англійської мови, то у процесі навчання, відповідно до схеми Андерсона і Красволя, беруть участь шість різних розумових процесів [4, с. 41] (рис. 3).

Рис. 2. Таксономія Андерсона і Красволя

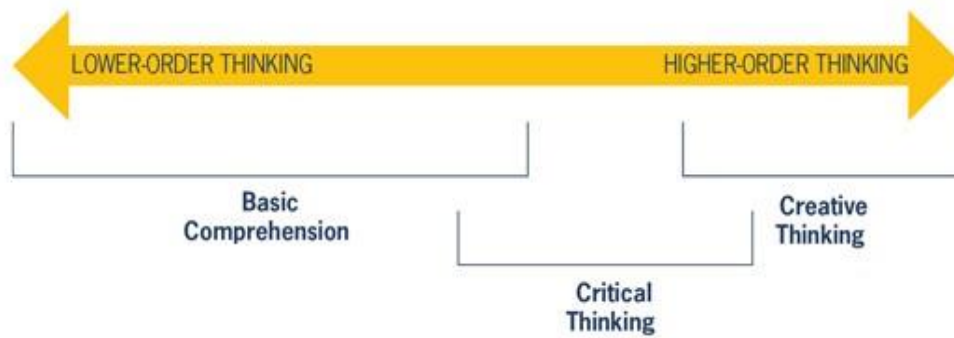

Рис. 3. Робоча модель критичного мислення

1 Label the pictures with the words in the box.

motorway airport terminal ferry terminal coach station railway station underground station

1 _____ 2 _____ 3 _____

4 _____ 5 _____ 6 _____

2 Unscramble the words to write the names of different means of transport. Are they used on land [L], in the air [A] or on the sea [S]?

1 TRIMBEOKO _____	5 CIBELYC _____	9 NEALP _____
2 NVA _____	6 CROSTOE _____	10 NIART _____
3 MART _____	7 LYRRO _____	11 SUB _____
4 PHROLETIEC _____	8 PHIS _____	12 CAYTH _____

3 Which of the forms of transport in exercise 2 are public transport?

Рис. 4. Зразок вправи на розвиток критичного мислення нижчого порядку [5, с. 4]

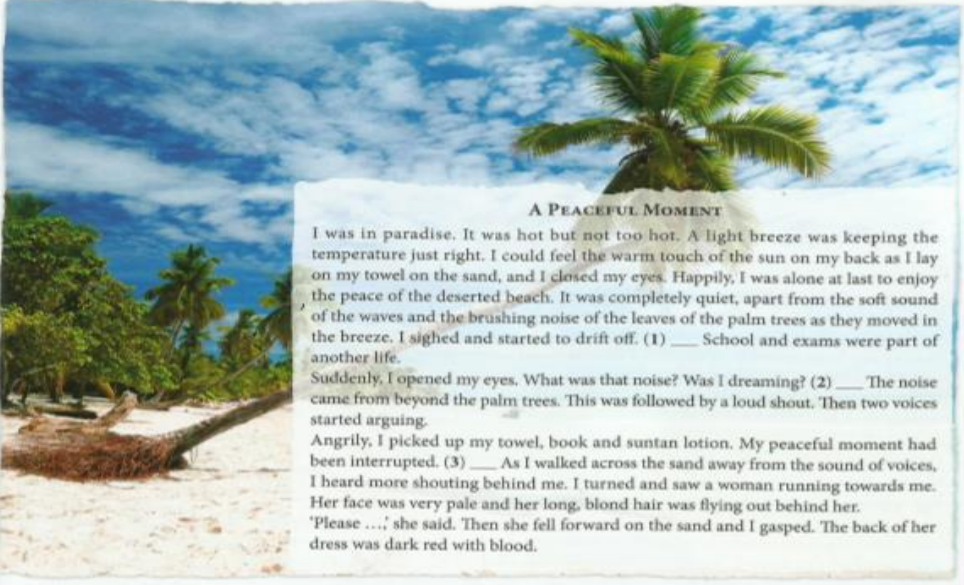
Більш глибоко вивчивши схему, не можна не поставити собі деякі запитання, які викликають певні сумніви: чи справді розуміння є умінням розумового процесу нижчого порядку; чи є такі категорії критичного мислення, як аналіз і мислення, частиною процесу розуміння; яка відмінність між застосуванням знань і креативністю.

У процесі навчання велика частина часу приділяється базовому розумінню й менша – критичному мисленню та креативності. Зупинімося на деяких термінах. Спільне усвідомлення, розу-

міння передбачає осмислення головного значення слова, речення, тексту. Розумовий процес нижчого порядку чітко належить до загального розуміння й практикується вчителями у всьому світі (рис. 4).

Але якщо ми хочемо досягти розуміння мови на більш глибокому рівні, необхідно використовувати всі види діяльності, притаманні критичному мисленню. Без просування, у процесі навчання від мислення початкового порядку до вищого творчого, неможливо досягти успіху у вивченні

4 Read the following text. Three sentences have been removed from the text. Choose from the sentences (A-E) the one which fits each gap (1-3) to obtain a logical and coherent text. There are two extra sentences that you do not need to use.

A PEACEFUL MOMENT

I was in paradise. It was hot but not too hot. A light breeze was keeping the temperature just right. I could feel the warm touch of the sun on my back as I lay on my towel on the sand, and I closed my eyes. Happily, I was alone at last to enjoy the peace of the deserted beach. It was completely quiet, apart from the soft sound of the waves and the brushing noise of the leaves of the palm trees as they moved in the breeze. I sighed and started to drift off. (1) ____ School and exams were part of another life.

Suddenly, I opened my eyes. What was that noise? Was I dreaming? (2) ____ The noise came from beyond the palm trees. This was followed by a loud shout. Then two voices started arguing.

Angrily, I picked up my towel, book and suntan lotion. My peaceful moment had been interrupted. (3) ____ As I walked across the sand away from the sound of voices, I heard more shouting behind me. I turned and saw a woman running towards me. Her face was very pale and her long, blond hair was flying out behind her. 'Please ...' she said. Then she fell forward on the sand and I gasped. The back of her dress was dark red with blood.

A I turned over but I couldn't relax.
B Then it came again – the sound of a rock hitting wood.
C However, I couldn't help worrying.
D This was my idea of the perfect holiday moment.
E It was time to find another, quieter spot for sunbathing.

Fish for words

5 Complete the sentences with the correct form of the words in the box.

drift lie follow sigh pick gasp

- Mum's got a headache so she _____ on the bed. Don't disturb her.
- I had such a lot of work to do. I _____ loudly as I opened the first book.
- I was so tired after the party that I sat on the sofa and _____ off.
- The game show was _____ by a quiz. It was boring, so I switched off and read a book.
- I _____ up my suitcase and walked towards the departure lounge.
- The door opened suddenly and I _____ in surprise.

6 Can you name

- your favourite spot for sunbathing?
- two deserted places you know?
- two uses for a towel?
- the factor of the suntan lotion that you use?

Wrap it up

7 What do you think happened next in the story in exercise 4?

Рис. 5. Зразок вправи на розвиток критичного мислення глибокого розуміння [5, с. 11]

мови, і критичне мислення відіграє тут свою вирішальну роль.

Критичне мислення, як уже згадувалося раніше, – це образ мислення, що передбачає вміння мислити рефлексивно, раціонально й обґрунтовано. Цей спосіб мислення дає можливість учням досягти такого рівня мови, за якого мова може бути застосовна більш раціонально й ефективно. Однак не варто вводити себе в оману, вважаючи, що застосування різних типів критичного мислення можливо тільки на вищих рівнях навчання (В1, В1 + і вище). Варто чітко розуміти, що є безліч способів застосувати методи критичного мислення на різних етапах навчання. Тому стає абсолютно очевидно, що брак чітких моделей навчання критичного мислення, так само як і

яскравих ефективних прикладів активних дій, що передбачають критичне мислення, стають перешкодою для вчителя в допомозі студентам практикувати навички критичного мислення найбільш ефективно (рис. 5).

Замість простого запам'ятовування ми можемо ввести приклади критичного мислення, даючи можливість глибокого застосування аналізу й розуміння, як фрази працюють на практиці. Застосовуючи критичне мислення, учні просуваються від базового усвідомлення до глибокого розуміння. Просуваючись поступово вгору, викладачі можуть створювати інші завдання, фокусуючись на критичному мисленні.

Креативне мислення може бути охарактеризоване як процес або практика, яка дає можливість

Writing 1 Part 2

Letter of application

a Read the following Writing Part 2 instructions. You see the following advertisement in your local English-language newspaper:

MUSICIANS AND DANCERS REQUIRED

We need teaching assistants for the music and dance activities at our English-language summer school for young children.

If you can speak English and believe you have the right skills to teach music and/or dance to young people, you are the right person for us.

Write to the director, Paul Beacon, and explain why you would be a suitable person for the job.

Write your **letter of application**.

b Read the letter of application on page 21. Ignore the words and expressions in **bold (1-10)** and answer the following question.

Do you think the applicant would be suitable for the job which is advertised? Give reasons for your answer.

Dear **(1) Paul**

(2) I've had a look at your advertisement in the latest edition of 'English Weekly' and **(3)** I want to ask for a job as a music and dance teacher at your summer school.

I am a twenty-year-old music student in my second year at university and can play several instruments, including piano, violin and clarinet. **(4)** I've also been going to a local dance academy for the past twelve years and am a member of a modern-dance group called 'Pasos'.

Although **(5)** I've never done any jobs working with groups of children, I teach piano and violin to **(6)** quite a lot of young private students. In addition, I choreograph many of the dances for 'Pasos' and teach the steps to the other members of the group.

(7) I reckon I would be **(8)** really good at this job, as I am a very calm and patient person. My whole life is devoted to music and dance and **(9)** it'd be great if I could pass on my skills to other people.

(10) Can't wait to hear from you.

Yours sincerely
Sandra Agar

2 When writing a letter of application to the director of a summer school, a formal style is appropriate. However, in Sandra Agar's application above, the words and expressions in **bold (1-10)** are more appropriate to an informal letter. Replace each one with a formal alternative from the box below.

Example: 1 Mr Beacon

I have no experience	I would like to apply	I feel
I look forward to hearing	I have seen	well-suited to
I have also been attending	Mr Beacon	a number
I would love to have the opportunity to		

3 Which linking words does Sandra use in her letter.
Example: also

4 What is the purpose of each of the four main paragraphs in Sandra's letter?
Example: Paragraph 1: Her reason for writing

5 Read the How to go about it box on page 202 before you do the following Writing Part 2 task.

You see the following advertisement in your local English-language newspaper:

ARE YOU A MUSIC FAN?

We require English-speaking volunteers to help at a four-day international pop and rock music festival aimed at raising money for charity.

- What relevant music-related interests do you have?
- Do you have experience of working with people?
- How would you benefit from helping at this event?

Write to Paul Groves at *Music for Life* explaining why you would be suitable as a volunteer.

Write your **letter of application** in 140-190 words.

Рис. 6. Зразок вправи з трьома видами активності [6; 20-22]

генерувати нові ідеї й розкривати нові альтернативні способи навчання. Обидва види мислення – критичне і креативне – можуть доповнювати одне одного, у разі якщо вони вже синтезовані в урок.

Є чимало позитивних причин імплементувати креативне мислення в навчання іноземної мови, яке допомагає розвинути навички швидкого говоріння автентичною мовою, робить процес більш мотивованим і цікавим. Це можна задіяти як на початку, так і в кінці уроку, після роботи з використанням елементів критичного мислення. Таких, як, наприклад: зробити презентацію, а потім обговорити її структуру, логічність, використовувати приклади, вказати переваги й хиби. На цьому етапі спостерігається щільне злиття цих двох видів активностей – критичного та креативного мислення (рис. 6).

Ця вправа демонструє, як три види активності – базове розуміння, критичне мислення та креативне мислення – взаємодіють на уроці. Цей приклад ілюструє, як критичне мислення може розширити й поглибити звичайну діяльність на уроці. Перша вправа аналізує розуміння основного значення ревію. У другій вправі критичне мислення відкриває можливість поміркувати про природу й ефективність ревію. У третій вправі елементи критичного та креативного мислення скомбіновані, що дає студенту змогу зробити свій власний висновок. Без застосування комбінованої моделі критичного та креативного мислення проста фіксована модель дає можливість тільки відтворити її автоматично, не

заглиблюючись у більш креативний розумовий простір навчання.

Висновки і пропозиції. Підбивши підсумки, ми сміливо можемо сказати, що критичне мислення – це напрям, який передбачає раціональний аналіз із кінцевою метою дійти обґрунтованих висновків. Це спонукає учнів аналізувати інформацію на противагу простому накопиченню інформації. Студенти застосовують різні розумові вміння, які містять три типи: базове усвідомлення, критичне мислення та креативне мислення, кожне з яких відіграє свою ключову роль і з'являється на різних етапах уроку, до того ж необов'язково в певному порядку.

Список використаної літератури:

1. Dummett P., Hughes J., (2019). Critical Thinking in ELT: A working model for the classroom. The USA, National Geographic.
2. Anderson L., Krathwohl D. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. London. UK, Pearson.
3. Dewey J., (1910). How we think. Lexington. MA : D.C. Heath.
4. Krathwohl D. (2002). A revision of Bloom's Taxonomy: A overview. Theory into Practice, 41(4).
5. Rosinska M., Edwards L., (2016). Get 200 Exam preparation course for Ukraine. England. Macmillan Education.
6. Norris R., (2017). Ready for First. Lebanon, Macmillan Education.

Huchko V. Critical thinking and working model of critical thinking in Dummett and Hughes's works

The article draws readers' attention to one of the most crucial issues of modern education, debates about its priority in the educational process and its ultimate goal. What is more urgent – to load students' heads with a certain amount of proper knowledge or to teach them to think critically, independently and make decisions on their own based on the knowledge gained, to prepare students for traditional professions or be ready to face the challenge of new cutting edge occupations that are just going to emerge?

The article analyzes the process of shifting the focus of education in modern education from the process of acquiring knowledge to its critical assessment. The article expresses the point of view of such reformers and social scientists as John Dewey, William Sumner, Edward Glazer, as well as Paul Dummett and John Hughes regarding critical thinking in the educational process, explains their vision of why critical thinking is incredibly in demand, what types of activity can be created and applied in the learning process.

The article describes a working model for critical thinking and its key components. The work also acquaints the reader with other models of critical thinking, the authors of which are scientists and educationalists D. Krasvol and L. Anderson. The article gives examples of use of various types of critical thinking activities at various stages of a learning process, focused on critical thinking and emphasizes the importance of a combined model of critical and creative thinking, its relevance in the process of modern education and its undoubted prospects.

Here the working model of critical thinking is described. It is considered to be seen by learners as a mindset that involves thinking reflectively (being curious), rationally (thinking analytically) and reasonably (coming to sensible conclusions). It emphasizes that critical thinking skills are not just a set of tools to be used only on purpose but they derive from a mindset that involves searching for knowledge in a certain particular way. A critically thinking person constantly uses these skills not as an exercise, but as part of a considered and sophisticated approach to learning.

It is hoped that teachers will stimulate and encourage this mindset by integrating critical activities into their lessons. An excellent way to explore to what extent students already acquire a critical thinking mindset is to do different types of activities based on critical thinking approach. All this can raise learners' awareness of critical thinking in general and also can be used to promote this approach.

Key words: critical thinking, reflective thinking, rational thinking, taxonomy theory, Paul Dummett, John Hughes, metacognitive approach.